

Маріупольський
університет

ПРОГРАМА

співбесіди на 2026 рік

зі спеціальності D2/072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС Бакалавр, зі спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС «Магістр» (для осіб, які переводяться або поновлюються)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПРОГРАМА

співбесіди зі спеціальності D2/072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС Бакалавр,

**зі спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС «Магістр»**

(для осіб, які переводяться або поновлюються)

Затверджено:

на засіданні Вченої ради МДУ
протокол № 11 від 17.04.2026 р.

Київ, 2026

Програма співбесіди зі спеціальності D2/072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС Бакалавр, зі спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» ОС «Магістр» (для осіб, які переводяться або поновлюються). К. : МДУ, 2025. 40 с.

Укладачі: В.С. Коверза, О.Ю. Тарасенко.

Програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри менеджменту та фінансів протокол № 5 від 18.12.2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП (ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)	3
ОСНОВНА ЧАСТИНА	4
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	31
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33

ВСТУП (ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

Програма співбесіди призначена для студентів, які переводяться, поновлюються за спеціальністю D2/072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» на ОС «Бакалавр» ОП «Фінанси, банківська справа та страхування», ОС «Магістр» ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» усіх форм навчання. Переведення, поновлення відбувається із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet тощо.

Вимоги до підготовки вступників:

знання

- закономірностей економічної системи;
- аналізу економічних та фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання;
- методичних питань фінансування, управління та контролю діяльності суб'єктів господарювання;
- на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

-

уміння

- розв'язувати складні проблеми і завдання дослідницького характеру у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;
- складати економічну та фінансову звітність;
- обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів;
- застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- використовувати знання з фінансів, у поєднанні з управлінськими інструментами для здійснення професійної діяльності в органах державного управління та місцевого самоврядування з метою задоволення потреб суспільства та громади;
- здатність застосовувати поглиблені знання з організації професійної діяльності фондового ринку та управління біржовими операціями у поєднанні з управлінськими інструментами для здійснення професійної діяльності у функціонуванні фондового ринку.

Характеристика змісту програми:

Індивідуальна усна співбесіда передбачає виконання певних атестаційних кваліфікаційних завдань, що об'єктивно визначає рівень освітньої та професійної підготовки претендентів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ, ПОНОВЛЮЮТЬСЯ НА ОС «БАКАЛАВР» 2 КУРС

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Тема 1. Загальні основи спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Болонська декларація в українській системі освіти. Актуальність і практичне значення підготовки фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Характеристика освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» та проблеми підготовки фахівців з фінансів. Вимоги МОН до фахівця першого рівня вищої освіти (бакалавр) зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Тема 2. Суть і роль фінансів у суспільстві

Сутність та види фінансів. Ознаки та функції фінансів. Призначення та роль фінансів у суспільстві. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Тема 3. Фінансова система України

Поняття фінансової системи, її структура, властивості та принципи побудови. Характеристика сфер та ланок фінансової системи. Структура органів управління фінансами в Україні. Проблеми розвитку фінансової системи України.

Тема 4. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів суб'єктів господарювання та їх роль у складі фінансової системи. Фінансові ресурси суб'єкта господарювання. Організація фінансів суб'єктів господарювання. Прибуток суб'єкта господарювання: його роль, основи процесу формування, розподілу та використання.

Тема 5. Бюджет та бюджетна система

Роль бюджету в економіці держави. Економічна сутність бюджету, його ознаки. Бюджетна система та бюджетний процес в Україні. Теоретичні основи організації міжбюджетних відносин.

Тема 6. Основні ознаки банківської системи України

Банківська система: суть та місце в фінансово- економічній системі країни. Принципи побудови та типи банківських систем. Вимоги до діяльності та функції банківської системи. Інфраструктура та структура банківської системи України.

Тема 7. Особливості податкової системи України

Сутність та характеристика податку. Функції податків, їх види та характеристика. Суть податкової системи, система податкового законодавства. Принципи побудови податкової систем.

Тема 8. Особливості митної системи України

Характеристика митної системи України. Поняття та принципи митної політики України. Сутність митно-тарифних відносин. Основні методи митно-тарифного регулювання.

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Страховий захист як економічна категорія. Сутність і функції страхування. Види страхування та його принципи. Страховий ринок та його складові.

Тема 10. Фінансовий ринок: складові та особливості функціонування

Економічна природа та сутність фінансового ринку. Складові фінансового ринку. Ринок цінних паперів. Фінансові посередники та їх функції на фінансовому ринку.

ГРОШІ І КРЕДИТ

Тема 1. Сутність і функції грошей. Грошові системи

Походження грошей. Раціоналістична і еволюційна концепції походження грошей. Роль держави у запровадженні грошей. Суть грошей та їх еволюція. Форми функціонування грошей. Вартість грошей. Функції грошей. Роль грошей у розвитку економіки. Суть грошової системи та її елементи. Види грошових систем та їх розвиток. Створення та розвиток грошової системи України. Державне регулювання грошового обігу. Грошово-кредитна політика та її інструменти. Монетизація бюджетного дефіциту.

Тема 2. Основи теорії грошей

Класична кількісна теорія грошей. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. Науковий внесок Дж. М. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Основні положення сучасного монетаризму щодо грошей і монетарної політики. Кейнсіансько-неокласичний синтез як новий етап у розвитку монетарної теорії. Грошово-кредитна політика України в перехідний період з позиції монетарної теорії.

Тема 3. Інфляція і грошова реформа

Суть, види та закономірності розвитку інфляції. Загальні причини інфляції. Причини інфляції в Україні. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Грошові реформи.

Тема 4. Грошова маса

Суть та економічна основа грошового обігу. Потоки грошового обігу та їх балансування. Класифікація грошового обігу за економічним змістом і формою платежу. Маса грошей в обігу. Грошові агрегати і грошова база. Швидкість обігу грошей та його вплив на кількість грошей в обігу. Закон кількості грошей, необхідних для забезпечення обігу. Механізм поповнення маси грошей в обігу. Сучасні засоби платежу, що обслуговують грошовий обіг.

Тема 5. Валютний ринок і валютні системи

Суть валюти і валютних відносин. Класифікація валют. Валютний ринок та його класифікація. Операції на валютному ринку. Валютний курс та фактори, що впливають на його рівень. Валютні системи та валютна політика. Світова та міжнародні валютні системи.

Тема 6. Кредит у ринковій економіці

Необхідність і суть кредиту. Функції кредиту. Принципи та умови банківського кредитування. Теорії кредиту. Форми кредиту та його види. Роль кредиту у розвитку економіки.

Тема 7. Грошовий ринок

Суть грошового ринку та особливості його функціонування. Грошові ринки та їх характеристика. Попит на гроші та чинники, що на нього впливають. Пропозиція грошей та чинники, що на неї впливають.

Тема 8. Фінансові посередники на грошовому ринку

Суть, призначення та види фінансового посередництва. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва та їх функції. Банківська система. Її функції та принципи побудови. Небанківські фінансово-кредитні установи.

Тема 9. Центральний та комерційні банки України

Призначення центрального банку. Причини створення центральних банків та особливості їх діяльності у сучасних умовах. Організаційно-правовий статус центральних банків. Функції та основні напрями діяльності центробанку. Функції центрального банку. Основні напрями діяльності центробанку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського регулювання та нагляду, банкір і фінансовий агент уряду, провідник монетарної політики. Національний банк України – центральний банк держави. Особливості становлення НБУ. Принципи функціонування НБУ. Функції та операції НБУ. Комерційні банки: поняття, призначення, класифікація. Походження та розвиток комерційних банків. Основи організації та особливості діяльності комерційних банків. Операції та послуги комерційних банків. Сутність та класифікація банківських операцій. Пасивні операції комерційних банків. Активні операції банків. Банківські послуги: поняття, класифікація, характеристика. Стабільність банків і механізм її забезпечення. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Прибутковість як елемент банківської стабільності. Становлення та розвиток комерційних банків в Україні.

Тема 10. Співробітництво України як кандидата на вступ до ЄС з міжнародними валютно-кредитними установами

Інтеграційні процеси та створення міжнародних валютно-кредитних установ. Міжнародний валютний фонд. Призначення та функції МВФ. Програми МВФ. Співробітництво МВФ з Україною. Світовий банк. Мета діяльності та структура. Міжнародний банк реконструкції та розвитку: особливості функціонування, проекти в Україні. Міжнародна Асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороння агенція гарантування інвестицій, Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів: загальна характеристика, основні напрями діяльності. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції. Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Європейський інвестиційний банк, Чорноморський банк торгівлі та розвитку: загальна характеристика, основні напрями діяльності. Європейський банк реконструкції та розвитку. Мета і специфіка діяльності. Пріоритети діяльності ЄБРР в Україні. Банк міжнародних розрахунків. Цілі, основи організації та функції БМР. Перспективи співпраці НБУ з БМР.

ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Тема 1. Сутність і структура фінансів домогосподарств

Поняття фінансів домогосподарств та їх роль у економіці країни. Склад фінансів: доходи, витрати, заощадження, інвестиції, боргові зобов'язання. Взаємозв'язок доходів і витрат та їх вплив на фінансовий стан. Класифікація домогосподарств за рівнем доходів та економічною активністю. Роль фінансів домогосподарств у формуванні національних заощаджень та інвестицій.

Тема 2. Доходи домогосподарств

Класифікація доходів. Формування доходів від заробітної плати, підприємницької діяльності, інвестицій та державних трансфертів. Структура та динаміка доходів домогосподарств. Вплив інфляції, податків, зайнятості та економічних циклів на доходи. Методи підвищення доходів та стабілізації фінансового стану.

Тема 3. Витрати домогосподарств

Сутність витрат та їх класифікація. Методи планування та контролю витрат. Аналіз структури витрат: частка на харчування, житло, транспорт, освіту та відпочинок. Оптимізація витрат для забезпечення заощаджень. Вплив фінансової поведінки домогосподарств на рівень заощаджень і стабільність бюджету.

Тема 4. Бюджет домогосподарства

Сутність і мета складання особистого та сімейного бюджету. Планування доходів та витрат у короткостроковій і довгостроковій перспективі. Методи аналізу ефективності бюджету: співвідношення доходів і витрат, рівень заощаджень, контроль боргових зобов'язань. Використання цифрових платформ та мобільних додатків для ведення бюджету.

Тема 5. Заощадження та інвестиції домогосподарств

Потреба в заощадженнях та їх роль у забезпеченні фінансової стабільності. Форми заощаджень. Принципи інвестування: дохідність, ризик, ліквідність, строк інвестицій. Методи оцінки ефективності фінансових активів. Розробка інвестиційного портфеля домогосподарства для досягнення фінансових цілей.

Тема 6. Боргові зобов'язання домогосподарств

Види боргів: споживчі кредити, іпотечні кредити, кредитні картки. Умови кредитування та вартість позик. Методи управління боргами та мінімізація фінансових ризиків. Вплив заборгованості на бюджет домогосподарства та фінансову стабільність. Пріоритети погашення боргів та планування кредитної стратегії.

Тема 7. Фінансові ризики домогосподарств

Класифікація фінансових ризиків. Методи ідентифікації та оцінки ризиків. Стратегії мінімізації ризиків: страхування, диверсифікація доходів і активів, фінансове планування. Управління ризиками у щоденних фінансових рішеннях. Роль резервного фонду та страхових продуктів для зменшення втрат від непередбачуваних подій.

Тема 8. Податки та державне регулювання фінансів домогосподарств

Види податків і податкові зобов'язання фізичних осіб. Державні пільги, відрахування та соціальні трансферти. Вплив податкової політики та соціальної підтримки на доходи і витрати домогосподарств. Методи оптимізації податкового навантаження. Роль державного регулювання у забезпеченні фінансової стабільності та захисту споживачів.

Тема 9. Цифрові фінанси та сучасні інструменти управління грошовими потоками

Сучасні технології ведення особистих фінансів: мобільні додатки, онлайн-банкінг, електронні платіжні системи. Методи безпечного використання цифрових фінансових інструментів. Платформи для управління заощадженнями, інвестиціями та контролю бюджету. Використання цифрових сервісів для планування доходів, витрат і накопичень.

Тема 10. Планування фінансового майбутнього домогосподарств

Фінансове планування на короткий та довгостроковий періоди. Визначення фінансових цілей, пріоритетів і стратегій накопичень. Розробка плану доходів, витрат і заощаджень для досягнення фінансової стабільності. Методи управління грошовими потоками та підготовка до непередбачуваних фінансових ситуацій. Формування резервів і забезпечення економічної безпеки домогосподарства.

ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ, ПОНОВЛЮЮТЬСЯ НА ОС «БАКАЛАВР» З КУРС

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. Предмет і функції економічної теорії

Зародження економічних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрямки, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет дослідження в економічній теорії. Різні підходи до його визначення і аналізу різними школами. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства. Економічні категорії, закони і принципи. Система економічних законів. Пізнання та використання економічних законів. Методологічні аспекти механізму дії і використання економічних законів людьми. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі конкретно-економічних наук. Економічна теорія - наукова основа економічної політики держави. Взаємозв'язок економічної теорії, економічної політики та господарської практики.

Тема 2. Основні методи пізнання соціально-економічних процесів

Специфіка соціально-економічних досліджень. Мікроекономічний та макроекономічний рівні досліджень. Емпіричні та теоретичні методи. Метод абстракції. Єдність абстрактного і конкретного. Сходження від абстрактного до конкретного. Методи аналізу та синтезу. Математичні і статистичні методи та поєднання кількісного і якісного аналізу. Системність та єдність логічного та історичного аналізу. Методи індукції і дедукції. Методи економіко-математичного гіпотетичного моделювання та графічних зображень.

Тема 3. Економічні потреби суспільства. Економічні інтереси

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Вибір альтернатив ефективного використання обмежених ресурсів та виробничих можливостей. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Корисність продукту. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Взаємозв'язок інтересів і потреб. Єдність і протиріччя інтересів економічних суб'єктів та шляхи їх розв'язання. Економічні потреби та інтереси - рушійна сила соціально-економічного розвитку.

Тема 4. Економічна система суспільства. Відносини власності

Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Економічна система, її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Власність як економічна категорія. Місце та роль власності в економічній системі. Власність та право власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Нові об'єкти власності. Види і форми власності та форми господарювання. Плюралізм форм власності в ринковій економіці. Людина в економічній системі як виробник, суб'єкт виробничих відносин, кінцева мета суспільного виробництва.

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція

Виробництво як основа життя та розвитку суспільства. Процес праці і процес виробництва. Суспільне виробництво і відтворення. Прості моменти процесу праці. Зміст і структура виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. Виробнича функція. Крива виробничих можливостей. Ефективність виробництва та її економічні та соціальні показники. Загальні

форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Їх суть та основні риси. Умови виникнення товарного виробництва. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства. Економічні та неекономічні блага. Товар як фундаментальна категорія товарного виробництва. Вартість, споживна вартість та цінність товару. Альтернативні теорії формування вартості товарів та послуг. Закон вартості, його сутність та функції.

Тема 6. Теорія грошей

Гроші як субстанціональна категорія ринкового господарства та розвинута форма товарних відносин. Концепції виникнення та суті грошей. Специфіка вартості грошей. Функції грошей та їх еволюція. Гроші та ціна. Грошовий обіг і його закони. Грошова маса, її структура та агреговані показники. Грошовий ринок. Пропозиція та попит на гроші. Рівновага грошової та товарної мас. Модель І.Фішера. Грошова система, її основні елементи та тини. Еволюція грошових систем. Види та природа сучасних грошей. Створення грошової системи в Україні. Суть, причини та види інфляції. Стагфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна державна політика.

Тема 7. Ринкова економіка: суть, функції і структура. Суб'єкти ринкової економіки

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Ринкове господарство як невід'ємний компонент товарного виробництва. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Типи ринків. Сучасний ринок, його сутність, види і структура. Соціально-економічні фактори і основні структурні елементи товарного ринку. Ринки предметів споживання і послуг, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації. Фінансово-кредитний та валютний ринки. Ринок праці (робочої сили). Функції ринку: відтворювальна, регулююча, стимулююча та контролююча. Ринок як сигнальна кон'юнктурно-економічна система. Основні суб'єкти ринкової економіки. Домогосподарства і сім'я як суб'єкти ринкової економіки, їх цілі, функції та проблеми. Підприємства (фірми) як виробники основної маси товарів і послуг, що задовольняють потреби людини та як суб'єкти ринку. Цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація. Господарські товариства. Посередники на ринку. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Цілі, функції та механізми впливу держави на ринкову економіку. Закон попиту і пропозиції. Попит і пропозиція як елементи ринку. Взаємодія попиту і пропозиції з ціною. Еластичність попиту і пропозиції.

Тема 8. Капітал як економічна категорія і фактор виробництва. Обороти капіталу

Сутність капіталу. Його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Теорії капіталу та їх сучасне трактування. Первісне нагромадження капіталу — початковий фактор формування ринкового підприємництва. Особливості сучасного нагромадження капіталу в Україні. Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки. Прибуток (дохід) на капітал і фактори, що його визначають. Маса і норма прибутку. Промисловий капітал та його кругообіг. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Обороти капіталу, його сутність. Співвідношення категорій кругообіг і обороти капіталу. Швидкість обороту капіталу. Основний і оборотний капітал. Час обороту капіталу та його складові частини. Амортизація та відтворення основного капіталу. Фізичний та моральний знос основного капіталу. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу.

Тема 9. Інфраструктура ринку і капітал сфери обігу

Об'єктивна зумовленість та сутність економічної інфраструктури. Ринок як особлива інфраструктурна система. Загальне уявлення про інфраструктуру ринку. Організаційно-технічна інфраструктура ринку. Товарна біржа. Фінансово-кредитна інфраструктура ринку. Науково-дослідницька інфраструктура ринку. Інтернет-торгівля у сфері ринкової

інфраструктури. Природа і генезис торговельного капіталу. Торговельний капітал як відокремлена частина промислового капіталу. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Витрати обігу. Торговельний прибуток і його норма. Генезис, природа і джерела позичкового капіталу. Позичковий процент. Норма позичкового проценту та його динаміка. Межі коливання. Кредитно-банківська система як сфера руху позичкового капіталу. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Формування акціонерного капіталу і акціонерних товариств в трансформаційній економіці України. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів.

Тема 10. Монополія та конкуренція в ринковій економіці

Конкуренція і монополізм як основоположні атрибути ринкової економіки. Сутність і генезис економічної конкуренції. Конкуренція - антипод монополізму. Всеохоплюючий характер конкуренції. Економічний закон конкуренції. Сутність, витoki та види монополізму. Організаційні форми монополістичних структур. Види конкуренції. Досконала або вільна і недосконала конкуренція. Типи ринків недосконалої конкуренції: чиста монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Цінова та нецінова конкуренція. Монопольні ціни. Галузеві олігополістичні ринкові ситуації. Основні риси олігополістичної конкуренції. Неціновий характер і основні засоби олігополістичної конкуренції. Монопольна влада. Недоліки надмірної монополізації економіки. Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 11. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки

Аграрні відносини, їх зміст та особливості. Суб'єкти аграрних відносин. Земля як економічна категорія і фактор виробництва. Форми власності на землю і форми господарювання в сільському господарстві. Фермерські господарства. Кооперативні господарства. Державні господарства. Змішані господарства. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Орендна плата і її структура. Земельний податок. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі. Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс. Сучасні проблеми реформування та піднесення сільського господарства в Україні. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробництва.

Тема 12. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік

Закономірності і сутність еволюційного переходу економічної системи до її наступного типу. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки. Еволюційний шлях та радикальний перехід («шокова терапія») до ринку. Основні напрямки формування сучасних ринкових відносин. Становлення і розвиток підприємництва та конкурентного середовища. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки. Державне регулювання в перехідній економіці. Роль, засоби та інститути державного регулювання трансформованої економіки. Лібералізація економіки та приватизація власності, формування ринкової інфраструктури, структурна перебудова та демонополізація економіки, фінансова стабілізація в країні та соціальна підтримка частки населення — важливіші закономірності переходу постсоціалістичних країн до ринкової економіки. Динаміка і структура виробництва в перехідній економіці. Трансформаційний спад та макроекономічна незбалансованість на початковому етапі переходу до ринку. Макроекономічна стабілізація та перехід до економічного зростання - головні напрямки макроекономічної політики. її типи та інструменти. Монетарний підхід до фінансової стабілізації.

Тема 13. Підприємство (фірма) в перехідній економіці

Підприємство, фірма як основна мікроекономічна ланка країни та головна сфера ринкової трансформації її економіки. Стан підприємства в перехідній економіці. Вплив макроекономічної політики на підприємства, фірми. Типи приватизованих підприємств в перехідній економіці. Структура капіталу приватизованих підприємств. Основні групи інвесторів та їх інтереси. Участь держави в управлінні підприємствами. Основні моделі управління. Реструктуризація підприємств в умовах переходу до ринку. Організаційна реструктуризація. Фінансова реструктуризація. Інфраструктура професійної підтримки підприємств, фірм. Консультування щодо управління (менеджмент-консалтинг). Аудит і бухгалтерське консультування. Юридичне консультування. Консультування з питань організації виробництва і реалізації та з інших питань.

Тема 14. Теоретичні аспекти ринкової трансформації економіки України

Цілі та основні напрямки ринкової трансформації економіки України. Інституціональні перетворення в Україні. Роздержавлення і приватизація - основа ринкових перетворень відносин власності і економічної структури виробництва. Форми і механізм роздержавлення та приватизації. Демоніполізація та формування конкурентного середовища. Реформування фінансово-податкової та грошово-кредитної систем. Формування ринкових відносин в агропромисловому комплексі. Соціальна складова економічних перетворень в Україні. Тіньова економіка в Україні: причини, соціально-економічні наслідки та шляхи подолання. Зовнішньоекономічна політика України в перехідний період. Формування українського типу відкритої економіки. Структура і форми міжнародних економічних зв'язків України. Основні проблеми та суперечності перехідних процесів в Україні. Роль держави в становленні ринкової економіки України. Політика реформ та економічна безпека держави.

Тема 15. Економічна теорія - наукова основа економічної політики держави

Сутність і цілі економічної політики. Взаємозв'язок економічної теорії і економічної політики. Кейнсіанська, неоліберальна та монетаристська концепції макроекономічної політики. Національно-економічні інтереси - вихідний пункт визначення національної економічної політики. Моделі ринку і економічної політики. Американська, або ліберальна, модель ринку. Німецька, або неоліберальна, модель ринку. Англійська, або європейсько-кейнсіанська, модель ринку. Моделі ринку в нових індустріальних країнах, що розвиваються.

Тема 16. Держава та її економічні функції в ринковій економіці

Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Кейнсіанська і неокласична моделі регулювання економіки. Економічні функції держави. Місце і роль держави в командній економіці. Економічні функції держави в сучасній ринковій економіці. Система цілей державного макроекономічного регулювання. Форми, методи та інструменти регулювання економіки. Правові, економічні та адміністративні методи. Прямі та непрямі методи. Фінансово-кредитне регулювання економіки. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Державний сектор та державне підприємництво як спосіб реалізації економічних функцій держави.

Тема 17. Фінансово-кредитна система

Фінанси в системі економічних відносин. Суть фінансів та їх функції. Суб'єкти та види фінансових відносин. Фінансова система. Фінанси підприємництва. Фінанси населення. Загальнодержавні фінанси. Сутність і структура державного бюджету. Державний бюджет та позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Бюджетна та податкова системи. Сутність і структура податків. Податкова система в Україні. Державні витрати та дефіцит бюджету. Джерела покриття бюджетного дефіциту. Державний борг. Кредитна система. Суть та функції кредиту. Основні форми кредиту. Банківський кредит. Роль кредиту в сучасній ринковій економіці. Закономірності розвитку кредитної системи. Кредитно-грошова політика

в Україні. Банківська система. Банк як економічна категорія. Структура банківської системи та її еволюція. Банки їх види та функції. Основні банківські операції. Банківський прибуток. Цінні папери та їх види. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.

Тема 18. Економічне відтворення та економічне зростання. Циклічні коливання в економіці

Сутність і багатогранність процесу суспільного відтворення. Суспільний продукт та закономірності його розширеного відтворення. Відтворення елементів економічної системи. Економічне зростання: сутність, типи і фактори. Основні моделі економічного зростання: кейнсіанська, неокласична, Домара-Харрода. Фактори економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Заощадження та нагромадження. Інвестиції - ключова ланка перетворення структури народного господарства та передумов економічного зростання. Циклічність економічного розвитку. Основні характеристики циклів. Економічні і структурні кризи. Малі і середні цикли. Довгі хвилі Н.Д. Кондратьєва. Державне антикризове регулювання економіки.

Тема 19. Доходи, їх джерела та розподіл. Зайнятість і відтворення робочої сили в перехідній економіці

Сутність доходу як економічної категорії. Доходи населення, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність. Заробітна плата: як ціна товару «робоча сила» та форма розподілу за результатами праці. Форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент в структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца. Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність і процеси маргіналізації населення. Тіньова економіка та її вплив на соціально-економічний розвиток. Еволюція соціальної структури суспільства. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки. Зайнятість, її суть і форми. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини та форми безробіття. Сутність та фактори розширеного відтворення робочої сили. Роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Тема 20. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Міжнародна економічна інтеграція та її організаційні форми. Світова торгівля: сутність та структура. Всесвітній ринок товарів і послуг. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Торговельна політика, її види та інструменти. Теорія порівняльних витрат. Торговельний і платіжний баланс. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні курси. Конвертованість валют. Валютні ринки. Міграція населення і світовий ринок праці. Сутність і причини, форми і тенденції розвитку міграції робочої сили. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Тема 21. Глобалізація світогосподарських зв'язків та загальноцивілізаційні проблеми людства

Сучасна глобалізація світогосподарських зв'язків і виникнення загально цивілізаційних проблем людства. Природа і види глобальних проблем сучасності та їх класифікація.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Демографічні проблеми світу і шляхи її вирішення. Проблема і шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Масштаби загрози і шляхи вирішення екологічних проблем. Національні і глобальні проблеми роззброєння та демілітаризації економіки. Взаємопов'язаний характер, економічні основи та шляхи вирішення глобальних проблем людства. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних економічних проблем.

ФІНАНСИ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет фінансової науки. Фінанси в системі ринкових відносин. Соціально-економічна сутність фінансів. Ознаки фінансів як економічної категорії. Фінанси, як суспільні, економічні, грошові, розподільчі, фондоутворюючі відносини. Функції фінансів. Сутність розподільчої функції фінансів та механізм її дії в ринкових умовах. Первинний і вторинний фінансовий розподіл. Об'єкти і суб'єкти фінансового розподілу. Сутність та сфери використання контрольної функції фінансів. Суспільне призначення фінансового контролю як форми реалізації контрольної функції фінансів. Організація фінансового контролю в Україні. Роль стратегічного управління фінансами у розвитку фінансової політики держави. Фінансові категорії. Необхідність виділення економічної категорії фінанси з сукупності інших економічних категорій. Фінанси і ціна. Фінанси і заробітна плата. Фінанси і кредит. Сутність грошового та розподільного характеру фінансових відносин в процесах виробництва, розподілу, обміну та використання. Сутність поняття «фінансові ресурси». Класифікація фінансових ресурсів. Механізм формування та використання фінансових ресурсів суспільства. Суть і поняття фінансової системи країни. Принципи побудови фінансової системи. Специфіка формування централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів на макро- та мікрорівнях. Організаційна структура фінансової системи. Фінансові відносини на світовому ринку.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Генезис категорії фінансів. Історичне значення фінансів в економічному розвитку суспільства. Різноманітність фінансових відносин держави з господарчими суб'єктами та громадянами. Специфіка і класифікація фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах товарно-грошових відносин. Фактори генезису категорії фінансів. Еволюція фінансів. Характерні ознаки еволюції фінансів у взаємозв'язку із суспільно-історичними формаціями. Історичний огляд еволюції фінансів України. Сучасне фінансове становище України.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Зміст системи фінансових наукових знань та інструментарій фінансової науки. Історичні передумови виникнення фінансової науки. Сутність і структура фінансової науки. Суб'єкти і об'єкти фінансової науки. Функції фінансової науки. Складові системи наукових фінансових знань. Новітні уявлення вітчизняних учених про розвиток фінансової науки. Особливості сучасної фінансової науки. Теоретичні напрями сучасної фінансової науки. Світова фінансова наука. Формування фінансових наукових шкіл. Теорія ефективного попиту Дж. М. Кейнса. Монетаризм як провідний напрям сучасної фінансової науки. Неокейнсіанство як напрям фінансової політики. Розвиток фінансової науки в Україні.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика

Поняття та система фінансового права. Предмет фінансового права. Метод фінансово-правового регулювання. Суб'єкти фінансового права. Джерела фінансового права. Правове регулювання фінансової діяльності. Галузеві принципи фінансової діяльності держави. Вплив фінансово права на соціально-економічний розвиток держави та суспільства. Фінансова політика, її зміст і завдання. Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики. Цілі фінансової політики держави. Існуючі напрями фінансової політики та перспективи їх розвитку. Завдання впровадження фінансової політики з

урахуванням потреб розвитку сфер і ланок фінансової системи держави. Фінансова стратегія та фінансова тактика – основи формування напрямків фінансової політики держави. Сучасна фінансова політика України та перспективи її розвитку. Фінансовий механізм і його складові елементи. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Склад і структура фінансового механізму. Фінансові показники як інструмент оцінки фінансової політики. Роль та призначення фінансового механізму у формуванні бюджетної, податкової політики з метою підвищення економічного та соціального добробуту. Організація фінансового планування та фінансового контролю в державі. Етапи і методи фінансового планування. Фінансове планування на загальнодержавному, галузевому та територіальному рівнях. Фінансові плани підприємств та організацій. Реформування фінансового планування в умовах розвитку ринкових відносин. Суть, мета, завдання фінансового контролю. Принципи фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи фінансового контролю та їх повноваження. Напрями підвищення дієвості фінансового контролю.

Тема 5. Податки. Податкова система

Економічна сутність, функції та класифікація податків. Основні принципи формування податків. Елементи податків, їх характеристика. Об'єкти оподаткування. Суб'єкт, платник, носій податку. Система оподаткування, її структура та принципи функціонування. Джерела сплати податків. Податкова політика та податкова система в Україні. Податкова політика держави та основні напрямки її реформування в сучасних умовах. Структура податкової системи України. Принципи побудови оптимальної податкової системи. Вплив оподаткування на заощадження та інвестиції. Види податків в Україні та порядок їх нарахування. Загальнодержавні податки і збори. Місцеві податки і збори. Прямі податки. Непрямі податки. Соціально-економічна суть податку на додану вартість (ПДВ). Порядок обчислення ПДВ до сплати в бюджет. Порядок утримання акцизного податку. Механізм оподаткування прибутку підприємств. Оподаткування доходів фізичних осіб. Організація податкової роботи та діяльність державної податкової служби. Податкова робота. Суб'єкти податкової роботи в Україні. Законодавче й інформаційне забезпечення оподаткування. Контролюючі органи.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Сутність, призначення та структура бюджету держави. Бюджет як економічна та юридична категорія. Об'єктивні передумови функціонування бюджету держави. Соціально-економічне значення бюджету. Бюджет як економічна категорія. Бюджет як централізований фонд. Бюджет як основний фінансовий план держави. Розподільча та контрольна функції бюджету. Бюджетна політика та бюджетний механізм. Основа бюджетної політики. Завдання бюджетної політики. Бюджетна стратегія та бюджетна тактика. Бюджетна політика на сучасному етапі. Сутність бюджетного механізму. Підсистеми бюджетного механізму. Бюджетний механізм фінансового регулювання економіки. Бюджетний устрій та бюджетна система держави. Поняття бюджетного устрою та бюджетної системи. Структура бюджетної системи держави. Принципи побудови бюджетної системи держави. Склад ланок бюджетної системи України. Склад доходів та видатків бюджету. Економічна суть доходів Державного бюджету України. Форми і методи мобілізації грошових коштів до бюджету. Класифікація доходів бюджету. Соціально-економічна суть видатків бюджету. Напрямки використання бюджетних коштів. Поняття закріплених і регулюючих доходів. Розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Бюджетний процес в Україні. Поняття і основні елементи бюджетного процесу. Стадії бюджетного процесу. Організація бюджетного планування. Порядок складання, розгляду, затвердження державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів. Бюджетні права органів державної влади і управління.

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Поняття стану дефіциту бюджету. Сутність бюджетного дефіциту. Причини виникнення бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Бюджетний

профіцит. Основні форми бюджетного профіциту. Засоби щодо припинення росту бюджетного дефіциту. Методи фінансування дефіциту бюджету. Фінансування бюджету. Класифікація фінансування бюджету. Призначення фінансування бюджету. «Крива Лаффера» - пряма залежність між прогресивністю оподаткування та доходами бюджету. Монетизація бюджетного дефіциту. Сеньйораж. Інфляційний податок. Шляхи скорочення дефіциту бюджету. Правила збалансованості бюджету. Правила запозичень. Боргові та резервні правила. Вплив бюджетного дефіциту на розвиток економіки. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту.

Тема 8. Державний кредит

Економічна сутність та роль державного кредиту. Сутність поняття «державний кредит». Функції державного кредиту. Взаємозв'язок і відмінності між державним і банківським кредитом. Розвиток та значення державного кредиту як суспільної позикової системи. Форми державного кредиту та класифікація державних позик. Види і форми державного кредиту. Внутрішній та зовнішній державний кредит. Державні позики. Класифікація державних позик. Правове оформлення державних позик. Способи коригування державної позикової політики. Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини виникнення та наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Державний борг як наслідок існування державного кредиту. Державний борг і фінансова безпека держави. Управління державним боргом. Показники оцінювання державного боргу. Обслуговування державного боргу. Методи управління державним боргом. Економічні наслідки державного боргу.

Тема 9. Місцеві фінанси

Сутність та основи організації місцевих фінансів. Суть і склад місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Роль місцевих фінансів у реалізації соціально-економічної політики. Структура та функції місцевих фінансів. Склад і структура місцевих бюджетів. Система місцевих бюджетів України. Структура доходів та видатків місцевих бюджетів. Мінімальний розмір місцевих бюджетів. Сутність і призначення загального і спеціального фонду місцевих бюджетів. Управління місцевими фінансами. Сутність і форми регулювання міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання та напрямки реформування міжбюджетних відносин.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Соціально-економічна роль та значення позабюджетних фондів. Соціальні позабюджетні фонди як складова частина спеціального фонду державного бюджету. Необхідність існування соціальних позабюджетних фондів. Види соціальних позабюджетних фондів. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів. Державні фонди в Україні, види, розміри та методики нарахування внесків до них. Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання. Порядок нарахування і сплати обов'язкових страхових внесків на пенсійне страхування підприємствами й громадянами. Фонд соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання. Платники, об'єкт нарахування, ставки, джерела сплати обов'язкових платежів на соціальне страхування. Термін сплати страхових внесків до бюджету. Призначення, джерела формування, напрями використання фонду соціального страхування на випадок безробіття. Механізм обов'язкових страхових внесків на випадок безробіття. Фонд загальнообов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: призначення, порядок формування та використання.

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання

Фінанси підприємств як основа фінансової системи. Сутність та функції фінансів підприємств. Загальні та специфічні ознаки фінансів підприємств. Об'єкти та суб'єкти фінансів підприємств. Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства. Взаємовідносини

фінансів підприємств з державним бюджетом, податковими органами, банками, страховими компаніями та іншими фінансово-кредитними установами. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва. Суть та функції організації фінансів підприємств. Методи організації фінансової діяльності підприємств. Формування фінансових ресурсів підприємств. Класифікація грошових нагромаджень підприємств. Принципи організації фінансів суб'єктів підприємницької діяльності. Вкладений капітал. Нагромаджений капітал. Основний капітал. Оборотний капітал. Економічна сутність амортизації основних фондів, засоби її начислення. Принципи формування амортизаційного фонду. Особливості фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності. Організаційно-правові форми господарювання підприємств. Форми фінансування підприємницької діяльності. Некомерційне господарювання. Витрати і доходи підприємств та їх класифікація. Фінансові результати та фактори, що впливають на них. Прибуток підприємства: його роль формування та використання в умовах сучасної системи оподаткування. Формування чистого прибутку підприємства. Планування валового прибутку підприємств. Етапи розподілу прибутку. Порядок оподаткування прибутку підприємств. Управління беззбитковістю діяльності підприємства в умовах впливу фінансових ризиків. Фінансова звітність підприємства. Основи побудови фінансової роботи на підприємстві. Задачі організації діяльності фінансових служб підприємств. Різноманітність засобів і форм організації фінансових служб підприємств.

Тема 12. Фінанси домогосподарств

Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Економічна сутність і склад фінансів домогосподарств. Домогосподарства в економічному кругообігу ресурсів у секторах економіки. Основні функції домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його джерела і структура. Формування первинних і вторинних доходів домогосподарств. Склад та класифікація доходів домогосподарств. Склад і класифікація видатків домогосподарств. Структура доходів і видатків домогосподарств України. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Організовані та неорганізовані заощадження населення. Чинники, що впливають на ощадну активність домогосподарств в Україні. Мотивація заощаджень домогосподарств в Україні. Розвиток особистих фінансів в умовах ринку. Сучасний стан і розвиток фінансів домогосподарств в Україні.

Тема 13. Страхування. Страховий ринок

Економічна необхідність, сутність, роль і значення страхування. Фінансові відносини у сфері страхування. Система взаємозв'язків між страхувальником і страховиком. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Функції страхування та їх економічний зміст. Галузі страхування. Класифікація страхування за видами і формами. Поняття страхового ринку, його структура та розвиток в Україні. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми функціонування страхових компаній. Формування і розвиток страхового ринку в Україні. Державний нагляд за страховою діяльністю. Ліцензування страхової діяльності. Вторинний страховий ринок (перестрахування і співстрахування). Процедура перестрахування. Процедура ведення співстрахування. Державне регулювання у сфері страхування. Напрями вдосконалення державної політики у галузі страхування. Зарубіжна практика страхування.

Тема 14. Фінансовий ринок

Сутність, структура та функції фінансового ринку. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та перерозподілі фінансових ресурсів. Функції фінансового ринку. Сегментація фінансового ринку. Місце і роль фінансового ринку в системі ринкових відносин. Система взаємозв'язків між суб'єктами фінансового ринку. Класифікація та функції суб'єктів фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Ринок позичкових капіталів. Кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Валютний ринок. Страховий ринок. Ринок золота. Ринок фінансових послуг. Світовий фінансовий ринок. Національні, регіональні та місцеві фінансові ринки. Первинний і вторинний фінансові ринки. Механізм функціонування

фінансового ринку.

Інструменти фінансового ринку. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку. Фінансові посередники і їх функції. Інститути інфраструктури та професійні учасники як суб'єкти фінансового ринку. Структура фінансових посередників на фінансовому ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Перспективи розвитку фінансового ринку України.

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Сутність, функції, політика та механізм фінансового менеджменту. Матеріальна основа фінансового менеджменту. Процес розробки та реалізації фінансових рішень. Мета й основні завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Фінансова стратегія у загальній стратегії розвитку підприємства. Процес розроблення стратегії фінансового менеджменту. Тактичні цілі і завдання фінансового менеджменту. Характеристика принципів і функцій фінансового менеджменту. Сутність та складові механізму фінансового менеджменту. Методичний інструментарій фінансового менеджменту. Основи управління активами. Основи управління пасивами. Основи управління інвестиціями. Управління фінансовими ризиками. Управління беззбитковістю діяльності підприємства в умовах впливу фінансових ризиків.

Тема 16. Міжнародні фінанси

Сутність, функції, політика та призначення міжнародних фінансів. Загальна характеристика світового фінансового ринку. Характеристика структури світового фінансового ринку. Поняття фінансового механізму регулювання зовнішньоекономічними операціями. Суб'єкти та об'єкти фінансового ринку зовнішньоекономічних відносин. Принципи формування та специфіка фінансових відносин міжнародних фінансів. Правові норми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу. Світовий фінансовий ринок. Міжнародний фінансовий ринок. Міжнародні валютні ринки. Міжнародний ринок боргових зобов'язань. Міжнародний ринок банківських кредитів. Міжнародний неринковий перерозподіл фінансових ресурсів. Фінанси міжнародних організацій. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд.

Тема 17. Фінансова безпека держави

Економічна безпека як багаторівнева система. Правове регламентування становлення та розвитку економічної безпеки в Україні. Рівні економічної безпеки. Класифікація національних економічних інтересів. Класифікація загроз економічній безпеці держави. Сутність фінансової безпеки та її місце в системі економічної безпеки. Міжнародна фінансова безпека. Системи забезпечення фінансової безпеки держави. Механізм забезпечення фінансової безпеки держави. Принципи забезпечення фінансової безпеки. Систематизація загроз національній безпеці України в економічній сфері.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Особливості фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою. Запровадження окремих соціальних програм у законодавстві розвинутих держав. Формування фінансової системи Сполучених Штатів Америки. Стадії бюджетного процесу США. Сучасна фінансова політика США. Фінансова система Федеративної Республіки Німеччини. Загальні риси федерального бюджету та податкової системи Німеччини. Фінансова система Великої Британії. Політика управління державним боргом Великої Британії. Фінансова система Франції. Сучасна політика Франції у сфері управління державною власністю. Фінансова система Японії. Проблеми державних фінансів Японії у контексті кризових явищ. Загальна характеристика фінансів Скандинавських країн. Особливості державних фінансів Швеції. Завдання та призначення стабілізаційного фонду у Норвегії. Сучасна політика Фінляндії у сучасний період.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу

Етапи економічної інтеграції в Європі. Фінансова політика у контексті поглиблення європейської інтеграції. Особливості економічної інтеграції та фінансової політики на етапі формування спільного ринку та єдиного внутрішнього ринку ЄС. Переваги та недоліки економічної інтеграції в ЄС. Найважливіші положення Маастрихтської угоди. Валютно-фінансова конвергенція та особливості організації фінансів Європейського Союзу. Бюджет Європейського Союзу. Принципи, завдання та особливості бюджету ЄС. Джерела формування доходів бюджету ЄС та використання видатків бюджету ЄС. Бюджетна стратегія і бюджетний процес. Цілі і завдання бюджетної стратегії ЄС. Функції та повноваження інститутів ЄС у рамках бюджетного процесу. Гармонізація та уніфікація податкової політики в межах Європейського Союзу. Основні цілі та принципи податкової гармонізації в ЄС. Особливості, завдання та проблеми уніфікації оподаткування компаній (гармонізація прямих податків) у ЄС. Валютна інтеграція. Основні стадії організації валютних відносин у рамках валютної інтеграції. Спільна валютна політика та запровадження євро. Основні інституції Європейського Союзу та їх роль у формуванні єдиної фінансової політики.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Тема 1. Засади організації податкової системи України

Передумови виникнення та розвитку податків. Сутність та ознаки податків та податкових зборів (платежів, внесків). Функції податків, їх характеристика. Теорії оподаткування. Роль податків у фінансовій політиці держави. Основні елементи податку та їх характеристика. Класифікація податків та податкових платежів. Переваги та недоліки прямого та непрямого оподаткування. Сутність податкової політики. Місце та роль податкової політики в державному регулюванні економіки. Мета, принципи та завдання податкової політики. Критерії формування податкової політики. Типи і форми податкової політики, їх характеристика. Особливості сучасної податкової політики України. Поняття, структура та принципи побудови податкової системи. Принципи оподаткування, їх характеристика.

Тема 2. Контролюючі органи в сфері оподаткування

Необхідність створення спеціалізованих державних органів у сфері оподаткування. Система органів податкового контролю в Україні. Стратегія розвитку податкових органів України. Державна податкова служба України як центральний апарат органів податкового контролю: функції, завдання та структура. Генезис та розвиток податкових органів в Україні. Сучасна організаційна та функціональна структура територіальних органів Державної податкової служби України. Завдання, права та обов'язки контролюючих органів. Відповідальність посадових осіб контролюючих органів.

Тема 3. Ухилення від податків та перекладання податків

Сутність та теорії перекладання податків. Ухилення від оподаткування: поняття та масштаби. Наслідки ухилення від оподаткування. Протидія ухиленню від оподаткування.

Тема 4. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість і його роль у формуванні доходної частини бюджету. Нормативно-правова база оподаткування податком на додану вартість. Платники податку на додану вартість. Умови та порядок реєстрації осіб як платників податку на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Операції, що не є об'єктом оподаткування. Особливості визначення бази оподаткування. Ставки податку на додану вартість. Види операцій, що оподатковуються за нульовою ставкою. Пільги в оподаткуванні ПДВ. Бюджетне відшкодування.

Тема 5. Акцизний податок

Акцизний податок як специфічний акциз: сутність та необхідність застосування. Особливості акцизного податку в Україні. Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування. Підакцизні товари. Ставки податку та особливості їх застосування до окремих груп підакцизних товарів. Порядок визначення сум акцизного податку. Строки та порядок сплати. Строки подання звітності. Пільги для платників акцизного податку.

Тема 6. Мито і митна політика

Основи митної справи. Суть мита та особливості митного регулювання економіки. Нормативно-правова база оподаткування митом. Митна політика. Платники мита. Об'єкт оподаткування. Класифікація мита. Порядок нарахування та сплати мита. Пільги в оподаткуванні. Змістовий модуль 2. Особливості застосування прямого оподаткування

Тема 7. Податок на прибуток підприємств

Сутність податку на прибуток підприємств. Платники податку. Об'єкт оподаткування. Ставки податку на прибуток підприємств. Порядок визнання доходів та їх склад. Порядок визнання витрат та їх склад. Податкові різниці. Амортизація та методи її нарахування. Вплив амортизації на податкову базу. Оподаткування операцій особливого виду. Порядок визначення та сплати податку. Пільги при застосуванні податку на прибуток підприємств.

Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб

Основи оподаткування податком на доходи фізичних осіб в Україні. Визначення бази оподаткування. Податкова знижка та ставки податку. Податкові соціальні пільги. Особливості оподаткування окремих видів доходів. Порядок нарахування, утримання та сплати податку до бюджету. Військовий збір і специфіка його розрахунку.

Тема 9. Спрощена система оподаткування

Передумови впровадження спрощеної системи оподаткування. Порядок переходу на роботу за спрощеною системою оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності. Платники єдиного податку. Ставки єдиного податку для юридичних осіб. Об'єкт і база оподаткування. Ставки єдиного податку для фізичних осіб. Перелік податків і зборів, в рахунок яких сплачується єдиний податок. Склад доходів платників єдиного податку та порядок їх визнання. Строки сплати єдиного податку до бюджету. Порядок та строки подання звітності суб'єктами малого підприємництва. Відповідальність платників єдиного податку.

Тема 10. Екологічний податок та рентна плата

Сутність та необхідність застосування екологічного податку. Характеристика екологічного податку за його елементами. Рентна плата за користування надрами. Рентна плата за спеціальне використання води. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.

Тема 11. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Сутність та необхідність запровадження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Платники єдиного внеску та база нарахування. Порядок та визначення розміру єдиного внеску. Відповідальність платників за порушення законодавства про єдиний внесок.

Тема 12. Місцеві податки і збори

Роль місцевого оподаткування у формуванні доходів місцевих бюджетів. Склад місцевих податків і зборів, порядок їх встановлення. Майнове оподаткування. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Плата за землю: об'єкт та база оподаткування, ставки та пільги, порядок визначення та сплати. Транспортний податок та

його характеристика за основними елементами. Порядок обчислення та сплати збору за місця для паркування транспортних засобів. Характеристика туристичного збору.

ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ, ПОНОВЛЮЮТЬСЯ НА ОС «БАКАЛАВР» 4 КУРС

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Підприємство як суб'єкт господарювання. Сутність і функції фінансів підприємств, фінансові відношення, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства. Фактори, що впливають на еволюцію фінансів підприємств. Ринкова концепція фінансів підприємств. Відтворювальна функція фінансів. Контрольна функція фінансів підприємств у впровадженні контролю за раціональними підходами до утворення та використання їх фінансових ресурсів. Розподільна функція фінансів підприємства в організації процесу фінансування. Підприємницька діяльність та яка її роль у розвитку фінансів мікрорівня. Основні принципи фінансів підприємства. Роль фінансів підприємств в процесі розширеного відтворення. Фінансовий механізм підприємства. Проблеми і роль фінансів підприємства в умовах розвитку ринкових відносин в Україні. Форми фінансового забезпечення підприємств. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів підприємства.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Сутність грошових розрахунків підприємства і принципи їх організації. Безготівкові і готівкові розрахунки підприємства. Проведення касових операцій. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств. Сутність грошових розрахунків підприємств. Принципи організації розрахунків. Безготівкові й готівкові розрахунки. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств. Порівняльна характеристика готівкових та безготівкових розрахунків підприємств.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Фактори, що впливають на розмір виручки від реалізації продукції (робіт, послуг). Види цін. Виручка від реалізації продукції як фінансова категорія, що виражає грошові відносини між постачальниками і споживачами товару. Виручка від реалізації продукції як основне джерело грошових доходів і фінансових ресурсів підприємств. Валовий дохід підприємства. Методи розрахунку виручки від реалізації продукції. Характеристика грошових надходжень підприємства. Види грошових надходжень підприємства з внутрішніх та зовнішніх джерел. Характеристика виручки від реалізації продукції. Фактори, що впливають на абсолютну суму виручки від реалізації продукції. Характеристика видів цін на продукцію і фактори, що на них впливають. Методика формування ціни на підприємстві. Порядок розподілу виручки від реалізації продукції на підприємстві. Розрахунок грошових надходжень за видами діяльності підприємства. Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності підприємства. Фактори, що впливають на обсяг валового та чистого доходу підприємства.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Визначення планової рентабельності підприємства. Формування та використання прибутку. Види прибутку: валовий прибуток, прибуток від звичайної діяльності, прибуток від операційної діяльності, прибуток від фінансових результатів, прибуток від іншої звичайної діяльності, прибуток від надзвичайних подій, прибуток від реалізації продукції. Формування резервного фонду. Фактична рентабельність підприємства. Розрахунок і розподіл прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Модель формування прибутку підприємства. Методи розрахунку прибутку від реалізації.

Розподіл і використання прибутку підприємства. Використання чистого прибутку. Сутність рентабельності і методи її обчислення.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Визначення необхідності і сутності оподаткування підприємств. Характеристика системи оподаткування підприємств в Україні. Визначення видів податків та неподаткових платежів, що сплачують підприємства. Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні. Оподаткування прибутку підприємств. Чинний порядок оподаткування прибутку підприємств. Непрямі податки, які сплачують підприємства. Вплив непрямих податків на фінансово-господарську діяльність підприємств. Збори і цільові відрахування, які сплачують підприємства. Місцеві податки і збори. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Тема 6. Обігові кошти

Економічна сутність та принципи організації обігових коштів на підприємстві. Визначення потреби в обігових коштах підприємства. Поняття і сутність обігових коштів підприємства. Сутність і принципи організації обігових коштів на підприємстві. Алгоритм формування оборотних активів на підприємстві. Нормування обігових коштів. Фінансування приросту обігових коштів. Контроль за раціональним використанням обігових коштів. Планування прискорення обігу існуючих на підприємстві коштів за різних умов функціонування.

Тема 7. Кредитування підприємств

Оцінка ділового середовища підприємства. Необхідність кредитування підприємств. Види банківських кредитів та їх характеристика. Поняття кредиту. Функції кредиту. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Небанківське кредитування підприємств. Особливості кредитування підприємств різних організаційно-правових форм.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Визначення економічної сутності основних засобів підприємства та їх класифікацію. Основні показники оцінки фінансового стану та використання підприємства. Поняття та методи нарахування амортизації. Джерела відтворення основних засобів. Способи нарахування амортизації на основні фонди. Джерела фінансування ремонту основних фондів. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств

Визначення необхідності оцінки фінансового стану підприємства. Методи оцінки фінансового стану підприємства. Критерії фінансового стану підприємства. Зміст та етапи оцінки фінансового стану підприємства. Прогнозування фінансового стану підприємства. Необхідність і значення оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств. Показники фінансового стану підприємства. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

Фінансова стратегія підприємства. Визначення форм фінансового планування на підприємстві. Інформаційна база яка використовується при складанні фінансового плану. Методи фінансового планування на підприємстві. Зміст фінансового плану та порядок його складання. Зміст і призначення оперативного фінансового плану. Порядок розробки фінансового плану.

Тема 11. Фінансова санація підприємств

Поняття та сутність фінансової санації на підприємстві. Фактори, що спричиняють

критичний стан на підприємстві. Процедура фінансової санації. Етапи фінансової санації. Класична модель фінансової санації. Санаційний аудит. Джерела фінансування санаційних заходів. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють.

СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Виникнення страхування. Сучасні наукові уявлення про сутність страхування як економічної та історичної категорії, його роль у соціально-економічному перетворенні суспільства та специфічні ознаки страхування, що відрізняють його від інших економічних категорій. Страхування як гарантія безперервності процесу суспільного відтворення. Основні функції, які виконує страхування, його властивості та суспільне призначення. Принципи страхування. Основна страхова термінологія. Форми страхового захисту.

Тема 2. Класифікація страхування

Класифікація страхування як форма виразу розбіжностей у формах організації страхової діяльності, об'єктах страхування, спеціалізації страховиків, формах проведення страхування. Необхідність та основні ознаки класифікації страхування. Основні класифікаційні ознаки страхування: історична, економічна та юридична. Класифікація страхування за економічною ознакою. Галузі, підгалузі та види страхування. Накопичувальне та ризикове страхування. Класифікація страхування за формою проведення. Класифікація страхування згідно директив ЄС.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Поняття ризику в страхуванні. Сутність страхових ризиків, їх основні характеристики. Види страхових ризиків. Оцінка ризику та критерії визначення ціни страхування. Методи управління ризиком. Зміст ризик-менеджменту у страхуванні. Страхування і перестрахування ризиків як різновид оплаченого трансфера ризику іншій особі. Поняття, зміст і призначення актуарних розрахунків у страхуванні. Джерела інформації для виконання актуарних розрахунків. Визначення поняття страхового тарифу, його структури й порядку розрахунку.

Тема 4. Страховий ринок

Поняття та сутність страхового ринку як сукупності економічних відносин між його учасниками з приводу купівлі-продажу страхових послуг, принципи його функціонування. Учасники страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Сучасний стан страхового ринку України. Концепція подальшого розвитку страхового ринку України. Страхові посередники в системі реалізації страхових послуг. Страхові агенти. Страхові брокери. Перестрахові брокери. Аквізиція. Аквізиційна діяльність. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. Завдання служб маркетингу. Реклама страхових послуг. Функції реклами у маркетинговому страховому середовищі. Зміст та основні умови договору страхування.

Тема 5. Страхова організація

Страхові компанії: види та значення. Організаційні форми страховиків. Організаційна структура та управління страховими компаніями. Зміст основних принципів управління страховою компанією. Класифікація страховиків. Критерії класифікації: за належністю за інституціональною ознакою, за територією обслуговування, за розміром (величиною) статутного капіталу та обсягом надходження страхових платежів. Кептивна страхова компанія. Мета та необхідність створення об'єднань страховиків. Функції об'єднань страховиків. Ліга страхових організацій України. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Страхові пули.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, зміст і значення державного регулювання страхової діяльності. Система методів державного регулювання. Пряма участь держави. Законодавче регулювання. Типи систем страхового регулювання. Основні етапи становлення законодавчого регулювання страхової діяльності в Україні. Страховий нагляд за діяльністю суб'єктів страхових відносин. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Ліцензування страхової діяльності. Необхідні умови та документи для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності.

Тема 7. Особисте страхування

Сутність і необхідність особистого страхування. Накопичувальне страхування. Ризикове страхування. Страхування життя. Застрахований. Вигодонабувач. Таблиця смертності. Страхування на випадок смерті. Страхування на дожиття. Змішане страхування життя. Тимчасове страхування. Довічне страхування. Види тимчасового страхування. Викупна сума. Обов'язкове страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування та його розвиток в Україні. Способи фінансування охорони здоров'я. Системи соціального медичного страхування. Страхова медицина. Медичне страхування. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Принципи медичного страхування. Додаткове пенсійне страхування. Види довічних пенсій. Види додаткового пенсійного страхування.

Тема 8. Страхування майна

Загальна характеристика майнового страхування. Класифікація майнового страхування. Основні умови страхування майна. Страхова оцінка. Системи страхового забезпечення. Умовна франшиза. Безумовна франшиза. Страхування транспортних засобів і вантажів. Страхування «каско». Страхування «карго». Особливості морського страхування. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Аграрний страховий пул. Об'єкти сільськогосподарські страхування. Страхові випадки. Визначення збитку. Страхування майна громадян. Дія договору страхування. Страхова сума застрахованого предмета домашнього майна. Надання страхувальникам пільг у практиці страхування. Особливості у розрахунку розміру збитку при страхуванні майна.

Тема 9. Страхування відповідальності

Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності. Учасники страхування відповідальності. Ліміт відповідальності страховика. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Виплата страхового відшкодування третій особі. Страхування відповідальності вантажоперевізника. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Екологічне страхування. Страхування відповідальності товаровиробників та якості продукції. Страхування відповідальності роботодавців за збиток, спричинений здоров'ю їх працівників. Страхування майна від вогню та інших небезпек. Основні умови страхування. Ризик у підприємництві та необхідність страхування. Страхування виробничих ризиків. Страхування від перерв у виробництві. Страхування депозитних і кредитних ризиків.

Тема 10. Перестрахування і співстрахування

Необхідність і сутність перестрахування, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестрахування. Ринки перестрахування. Вимоги, що ставляться до перестрахування ризиків у нерезидентів. Методи перестрахування. Факультативне перестрахування. Облігаторне перестрахування. Порівняльний аналіз методів перестрахування. Форми проведення перестрахувальних операцій. Пропорційне перестрахування. Квотні та ексцедентні договори пропорційною перестрахування, їх характеристика, переваги та

недоліки. Непропорційне перестраховування: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості. Співстрахування та механізм його застосування.

Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика.

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика. Склад та економічний зміст доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії як основне джерело доходів страховика. Доходи від перестраховальних операцій. Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Страхова премія, порядок її визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Склад та економічний зміст витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Витрати на здійснення страхових операцій. Виплати страхового відшкодування і страхових сум. Відрахування в запасні фонди або резерви внесків. Витрати на превентивні заходи. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика. Оподаткування страховиків згідно норм Податкового кодексу України.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика та її значення. Формування збалансованого страхового портфеля. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Статутний і гарантійний фонди страховика. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення. Страхові резерви, їх види. Технічні резерви, їх склад та порядок формування. Призначення і використання фондів в страхуванні, їх роль у забезпеченні фінансової надійності страховика. Запасні, резервні та інші фонди страхової організації. Обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. Система управління ризиками страховика. Оцінка фінансового стану страховика. Значення, завдання та інформаційна база оцінки фінансового стану. Фінансова звітність страхових організацій і її використання в оцінці фінансового стану. Система показників і методи оцінки фінансового стану.

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Тема 1. Теоретичні засади фінансового посередництва

Гроші як форма вияву суспільних відносин. Сутність кредиту і передумови формування кредитних відносин. Еволюція, суть та функції фінансового посередництва. Поняття кредитної системи та характеристика її елементів. Система небанківських фінансово-кредитних посередників, їх види та призначення.

Тема 2. Грошовий обіг і платіжні системи

Поняття грошового обігу та грошових потоків в економіці. Характеристика грошової маси та швидкості обігу грошей. Сутність, елементи грошової системи та їх види. Суть, класифікація та основні принципи організації платіжних систем. Банківські платіжні системи та їх загальна характеристика. Платіжні системи в Інтернеті. Електронні гроші. Криптовалюти.

Тема 3. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи

Історичні витоки становлення та розвитку банківських систем. Сутність банківської системи та її інституціональна структура. Складові елементи банківської системи України. Банківські об'єднання та особливості їх створення в Україні. Нормативно-правова база діяльності банківських установ. Роль банківської системи в економічному розвитку країни.

Тема 4. Центральний банк та його роль у монетарному регулюванні економіки

Призначення та створення центральних банків. Статус та основні функції центрального банку. Правовий статус, структура та функції Національного банку України. Емісія готівки

та організація грошового обігу НБУ. Грошово-кредитна політика. Інструменти грошово-кредитної політики. Кредитні відносини НБУ з банківськими установами. Рефінансування банків. Регулювання діяльності комерційних банків. Банківський нагляд. Регулювання ринку небанківських фінпослуг («спліт»). Валютне регулювання і контроль. Обслуговуючі функції НБУ.

Тема 5. Організація діяльності комерційних банків

Правова основа діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Банківські ресурси, їхні види та класифікація. Активні операції. Характеристика банківських активів. Кредитні операції банків. Банківська діяльність у сфері інвестицій. Комісійно-посередницькі послуги.

Тема 6. Оцінка надійності банків на ринку і вибір банківської установи для обслуговування

Теоретичні засади банківських ризиків. Управління ризиками. Стрес-тестування. Економічна сутність фінансової стійкості банків, фактори впливу на неї. Рейтингова оцінка фінансового стану банків. Стандарти якості обслуговування клієнтів. Вибір банківської установи для обслуговування.

Тема 7. Основи банківського обслуговування різних секторів економіки

Особливості кредитування юридичних осіб. Оцінка кредитоспроможності позичальника-юридичної особи. Особливості кредитування малого та середнього бізнесу. Особливості кредитування підприємств АПК. Система пільгового кредитування підприємств АПК. Банківське кредитування зовнішньоекономічної діяльності. Основні різновиди кредитування експортно-імпортних операцій. Інвестиційне кредитування. Іпотечне кредитування та перспективи його розвитку в Україні. Система дистанційного банківського обслуговування клієнтів-юридичних осіб.

Тема 8. Робота банківських установ із домогосподарствами

Особливості банківського кредитування фізичних осіб. Споживчі кредити. Кредитування фізичних осіб на споживчі цілі та нагальні потреби. Кредити фізичним особам довгострокового характеру. Оцінка кредитоспроможності позичальника – фізичної особи. Система дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Інтернет-банкінг. Послуги комерційних банків у сфері мобільного зв'язку.

ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ПЕРЕВОДЯТЬСЯ, ПОНОВЛЮЮТЬСЯ НА ОС МАГІСТР

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці

Сутність та класифікація фінансових послуг. Поняття і ознаки ринку фінансових послуг. Роль ринку фінансових послуг в сучасній фінансовій системі. Сутність і характеристика фінансових активів. Системні ознаки формування ринку фінансових послуг. Теоретичні основи і практичні особливості формування ціни на фінансові активи. Схожість та відмінності в тлумаченні понять «фінансовий ринок» та «ринок фінансових послуг».

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Сутність та склад суб'єктів ринку фінансових послуг. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг. Інструменти впливу держави на ринок фінансових послуг. Діяльність професійних учасників ринку фінансових послуг. Привабливість ринку фінансових послуг для суб'єктів господарської діяльності. Роль нерезидентів на ринку фінансових послуг України. Можливості інвестиційної діяльності фізичних осіб на вітчизняному ринку фінансових послуг. Інвестиційна привабливість вітчизняного ринку фінансових послуг. Вплив фінансової кризи на діяльність учасників ринку фінансових послуг.

Тема 3. Поняття і класифікація фінансового посередництва

Сутність та передумови формування фінансового посередництва. Мета діяльності фінансових посередників. Структура фінансових посередників. Інституціональний підхід до визначення фінансових посередників. Функціональна складова фінансових посередників. Основні функції фінансових посередників. Ознаки класифікації фінансових посередників. Історія формування фінансового посередництва. Функціонування фінансових посередників в Україні. Форми отримання доходів кредитних фінансових посередників.

Тема 4. Інституційна структура ринку фінансових послуг

Банківська система України. Функції НБУ на ринку фінансових послуг. Комерційні банки на ринку фінансових послуг. Види на банківських кредитних інститутів. Характеристика лізингових компаній. Послуги факторингових компаній. Характеристика послуг кредитних спілок. Ломбард як учасник ринку фінансових послуг. Сутність інститутів спільного інвестування. Характеристика пайових та корпоративних інвестиційних фондів. Характеристика інститутів спільного інвестування (ICF) залежно від особливостей розміщення активів. Характеристика недержавних пенсійних фондів. Фінансові послуги, що надають недержавні пенсійні фонди. Діяльність кредитних спілок: можливості інвестування, або втрата капіталу. Індексні фонди України.

Тема 5. Сегментарна структура ринку фінансових послуг

Поняття та принципи організації грошового ринку. Поняття валютного ринку. Характеристика учасників валютного ринку. Особливості функціонування сучасних валютних ринків. Кредитні інструменти ринку позик. Характеристика боргових інструментів ринку позик. Сутність та структура фондового ринку. Характеристика учасників фондового ринку. Характеристика ринку операцій з перейняття ризику. Фінансові послуги та операції на ринку дорогоцінних металів. Загальна характеристика ринку FOREX. Стан та перспективи розвитку фінансових послуг на фондовому ринку України. Можливості застосування операцій з перейняття ризику в Україні. Інвестиційна привабливість дорогоцінних металів в умовах фінансової кризи.

Тема 6. Фінансові послуги на грошовому ринку

Сутність й характеристика фінансових послуг на грошовому ринку. Послуги електронних платіжних систем. Фінансові послуги на ринку дорогоцінних металів. Готівкові

розрахунки, безготівкові розрахунки, кредитна картка, дебетова картка, електронні платіжні системи, система «WebMoney Transfer», система «PayPal», система «E-gold», металевий рахунок, Українська біржа дорогоцінних металів.

Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку

Конверсійні операції на валютному ринку. Послуги щодо відкриття та ведення валютних рахунків. Міжнародні розрахунки й кредитні операції. Фінансові послуги на ринку FOREX. Аналіз валютного ринку. форвардні операції outright, форвардні операції СВОП (SWOP), валютні ф'ючерси, валютні опціони, інкасо міжнародне, акредитив, міжнародні платіжні картки.

Тема 8. Фінансові послуги на ринку позик

Сутність й характеристика фінансових послуг на ринку позик. Фінансові послуги з перейняття заборгованості. Сутність кредиту, позикового капіталу, кредитної системи, послуги банків та небанківських кредитних установ, депозитних та кредитних операцій; фінансових послуг з перейняття заборгованості; послуг небанківських фінансово-кредитних установ. Лізингова операція, оперативний лізинг, фінансовий лізинг, зворотній лізинг, міжнародний лізинг, пайовий лізинг, селенг, депозитні операції, негоціація векселя, факторинг, форфейтинг.

Тема 9. Фінансові послуги на фондовому ринку

Фінансові послуги фондових бірж України. Фінансові послуги інститутів спільного інвестування. Послуги торговців цінними паперами. Фундаментальний аналіз фондового ринку. Технічний аналіз фондового ринку. Фінансові послуги з випуску та розміщенню цінних паперів; послуги торговців цінними паперами; послуги інститутів спільного інвестування; операцій, що здійснюються на строковому ринку.

Тема 10. Фінансові послуги з перейняття ризику. Інфраструктура ринку фінансових послуг. Державне регулювання

Хеджування. Фінансові послуги, що надаються у сфері страхування. Необхідність та складові інфраструктури ринку фінансових послуг. Сутність депозитарної діяльності. Поняття клірингу. Процедура знерухомлення та матеріалізації цінних паперів. Роль вітчизняної депозитарної системи в здійсненні операцій з цінними паперами. Сутність та складові державного регулювання ринку фінансових послуг. Завдання та функції Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Саморегулюванні організації на ринку фінансових послуг України. Характерні правопорушення на ринку фінансових послуг України. Державне регулювання ринку фінансових послуг України в умовах війни.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність і фінансова природа страхування.

Поняття страхування та його економічна і фінансова сутність. Функції страхування. Види страхування. Роль страхування у фінансовій системі та економіці держави. Взаємозв'язок страхових операцій із фінансовим ринком та формуванням фінансових ресурсів. Значення страхування для забезпечення фінансової безпеки підприємств і громадян.

Тема 2. Структура фінансів страхових компаній

Джерела формування фінансових ресурсів страхових організацій: власний капітал, страхові премії, доходи від інвестування, залучені кошти. Склад капіталу страхової компанії та його функції. Структура активів і пасивів страхових компаній. Порядок фінансування страхових операцій. Взаємозв'язок капіталу та платоспроможності компанії.

Тема 3. Страхові резерви та управління ними

Види страхових резервів. Сутність і функції страхових резервів у забезпеченні виконання зобов'язань. Методика формування та оцінки резервів. Вплив резервів на фінансовий результат компанії. Управління резервами та їх ефективність у контексті мінімізації фінансових ризиків.

Тема 4. Фінансовий аналіз страхових компаній

Основні фінансові показники страхової діяльності: ліквідність, платоспроможність, рентабельність. Методи аналізу фінансового стану страхових компаній. Оцінка фінансової стійкості та ризиків. Показники ефективності використання страхових премій і капіталу. Використання фінансового аналізу для прийняття управлінських рішень.

Тема 5. Управління фінансовими ризиками в страхуванні

Класифікація фінансових та страхових ризиків. Методи їх ідентифікації та оцінки. Стратегії управління ризиками: диверсифікація, перестраховування, фінансові інструменти. Моніторинг і контроль ризиків у страхових компаніях. Вплив ризик-менеджменту на стабільність діяльності страховика.

Тема 6. Фінансове регулювання та контроль страхових компаній

Нормативно-правові вимоги до діяльності страхових компаній. Фінансовий контроль та нагляд: внутрішній і зовнішній. Роль Національної комісії з регулювання ринку в сфері ринків фінансових послуг. Стандарти фінансової звітності та платоспроможності. Система санкцій та заходи для забезпечення фінансової дисципліни.

Тема 7. Економічна оцінка страхових продуктів і послуг

Розрахунок страхових тарифів і премій. Оцінка фінансової ефективності страхових програм. Визначення прибутковості страхових продуктів для компанії та клієнтів. Методи аналізу конкурентоспроможності страхових послуг. Розробка рекомендацій щодо оптимізації фінансових результатів страхових операцій.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Тема 1. Загальна характеристика фондового ринку

Поняття ринку цінних паперів та його фінансових інструментів. Структура ринку цінних паперів. Функції ринку цінних паперів. Принципи становлення та розвитку фондового ринку.

Тема 2. Основні фінансові інструменти фондового ринку

Основні характеристики цінних паперів. Акції на ринку цінних паперів. Облігації на ринку цінних паперів. Векселі на ринку цінних паперів

Тема 3. Похідні фінансові інструменти

Похідні фінансові інструменти: їх особливості та види. Форвардні контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти. Опціони та їх особливості. Свопи та варанти. Створення нових фінансових інструментів

Тема 4. Професійна діяльність на фондовому ринку

Поняття та види професійної діяльності. Брокерська діяльність. Дилерська діяльність. Управління активами.

Тема 5. Механізм випуску та обігу цінних паперів

Порядок та особливості розміщення акцій. Механізм розміщення облігацій підприємствами. Специфіка випуску і розміщення державних облігацій

Тема 6. Інститути інфраструктури фондового ринку

Інфраструктура фондового ринку. Позабіржові торговельні системи. Депозитарії. Клірингові палати. Незалежні реєстратори. Інформаційно-рейтингові агенції.

Тема 7. Особливості ціноутворення на фондовому ринку

Особливості формування ринкових цін різних інструментів фондового ринку. Фінансовий інжиніринг та інновації на фондовому ринку. Оподаткування операцій на фондовому ринку.

Тема 8. Методики оцінки та аналізу інструментів ринку цінних паперів

Фундаментальний аналіз інвестиційної ситуації. Поняття про технічний аналіз. Інструментарій технічного аналізу. Метод середніх ковзних.

Тема 9. Фондові індекси

Сутність, функції фондових індексів та їх класифікація. Методи розрахунку фондових індексів. Індекси розвинених фондових ринків.

Тема 10. Формування портфеля цінних паперів та управління ним

Особливості процесу формування портфеля цінних паперів. Види інвестиційних портфельів. Управління портфелем цінних паперів. Загальні методи оцінювання результатів використання портфеля цінних паперів.

Тема 11. Інформаційно-рейтингові агентства та їх роль на фондовому ринку

Кредитні рейтинги та їх значення для інформаційного забезпечення фондового ринку. Рейтингові агентства та їх інформація. Види рейтингів. Інформаційні агентства та їх значення для фондового ринку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання вступного випробування здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Мінімальна кількість балів – 0. Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 100.

Відповідь студента зараховується в наступних випадках:

- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки.
- Теоретичні питання розкрито в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки.
- Частина питань розкрито не в повному обсязі, зроблені незначні помилки.

За результатами співбесіди відповідь студента не зараховується, якщо більша частина теоретичних питань не була висвітлена або всі питання повністю не розкриті.

«незараховано»	0-99	0-99	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«зараховано»	100-139	100-109	Вступник здатний до часткового відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію.
		110-119	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять,
		120-129	Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу, може сформулювати правила, визначення, поняття. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена.
		130-139	Вступник відтворює навчальний матеріал, може сформулювати правила, визначення, поняття. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
	140-179	140-149	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії.
		150-159	Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами,
		160-169	Вступник достатньо володіє вивченим матеріалом, може робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності.
		170-179	Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати й

			систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
	180-200	180-189	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення.
		190-194	Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
		195-200	Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
3. Господарський кодекс України станом на 27 лютого 2009 р. // Звід кодексів України : Т. 1 / Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ: Парламентське вид-во, 2009. 632 с.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-V URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
5. Податковий кодекс України від 2.12.2010р. №2755-IV // [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Закон України «Про вищу освіту», Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, 2004 с.
7. Наказ МОН України «Стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» № 729 від 24.05.2019 р. // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/05/2019-11-05-072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-bakalavr.pdf>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.01.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
11. Вступ до фаху: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Дубик В.Я., Круглякова В.В.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.-Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 256 с.
12. Крутова А. С. Фінанси: Навчальний посібник / Крутова А. С., Близнюк О. П., Лачкова Л. І. та ін. Х.: Видавництво «Лідер», 2013. 560 с.
13. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: навч. посіб. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. 2-ге видання, стереотипне. Київ: Алерта, 2017. 432 с.
14. Фінанси бізнесу / [Ситник Н. С., Сташишин А. В., Попович Д.В., Сич О.А. та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 432 с.
15. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Сташишин А.В., Дубик В.Я., та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.

ГРОШІ І КРЕДИТ

1. Щетинін А.І. Гроші та кредит: навч. посіб. Д: Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с. (Тема 1: с.10-22, 47-57; Тема 2: с. 87-97; Тема 3: с. 58-71; Тема 4: с. 23-35; Тема 5: с. 72-86; Тема 6: с. 98-111; Тема 7: с. 36-46; Тема 8: с. 111-123; Тема 9: с. 124-148; Тема 10: с. 149-159).
2. Іванчук Н.В. Гроші та кредит: навч. посіб. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с. (Тема 1: с. 6-13, 48-54; Тема 2: с. 14-28; Тема 3: с. 55-63; Тема 4: с. 29-38; Тема 5: с. 78-112; Тема 6: с. 130-166; Тема 7: с. 39-47; Тема 8: с. 167-176, 207-220; Тема 9: с. 221-247, 177-206; Тема 10: с. 281-298.
3. Суздалева О.С. Стан та перспективи розвитку криптовалют в Україні. 2020. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/59_2_2020/24.pdf

4. Смерічевський С.Ф., Суздалева О.С. Світовий досвід регулювання крипто валюти. 2020. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/6_2020/4.pdf
5. Суздалева О.С. Недержавні пенсійні фонди: сучасний стан і перспективи розвитку. 2020. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_80_2020_ukr/15.pdf
6. Федонюк С.В. Польський досвід вступу до Європейського Союзу. 2022. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20950/1/Polskyi%20dosvid%20vstupu.pdf>
7. Дзюблук О.В. Гроші та кредит: Підручник. Т.:ТНЕУ, 2018. 892 с. (Тема 1: с. 12-77, 240-295; Тема 2: с. 78-139; Тема 3: с. 296-365; Тема 4: с. 140-193; Тема 5: с. 762-849; Тема 6: с. 366-545; Тема 7: с. 194-239; Тема 8: с. 546-585; Тема 9: с. 664-717, 586-663; Тема 10: с. 850-891)
8. Ткачук, Ф. Кореляційний моніторинг фіскального федералізму у централізованій та децентралізованій системах Європейського Союзу. 2022. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2171>

ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

1. Кізима, Т. О., Лободіна, З. М. та Кізима, А. Я. Інвестування заощаджень домогосподарств у контексті впливу на функціонування публічних фінансів в умовах війни. *Світ фінансів*, 4(77), 2023. С. 52-67.
2. Сидорчук А.А. Фінансова стійкість домогосподарств: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія. Тернопіль: ЗУНУ. 2023.
3. Фінанси: навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
4. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.
5. Швайко, М. Л. Сучасні тенденції фінансів домогосподарств України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: серія «Економічна»*, Вип. 98. С. 46-54.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

1. Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник / за ред. В.Д. Базилевича, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. К. : Атіка, 2009. 368 с.
2. Економічна теорія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Костюк, А.М. Андрющенко, І.П. Борейко. К. : Центр учб. л-ри, 2009. 282 с.
3. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В.Д. Базилевича / В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич, Н.І. Гражевська. 7-ме вид., стер. К. : Знання-Прес, 2008. 719 с.
4. Калінченко О.В., Березіна Л.М. Мікроекономіка : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учб. л-ри, 2008. 472 с.
5. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Є. Мікроекономіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Центр учб. л-ри, 2008. 436 с.
6. Макроекономіка та макроекономічна політика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Дугопольський, О.В. Панухник. К. : Знання, 2008. 699 с.
7. Мікроекономіка. Теорія і практика управлінської економіки [Текст]: навч. посіб. / Ж. В. Поплавська, О. Й. Криса. Київ : Алерта, 2016. 284 с.
8. Політична економія [Текст] : навч. посіб. / за ред. Г. І. Башнянин, Є.С. Шевчук. Львів : Магнолія 2006, 2018. 312 с.
9. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. Вид. друге, перероб. і допов.; з модельно-комп'ютерним додатком на лазерному диску. К.: Знання. Прес, 2007. 578 с.
10. Sowell Thomas, (2014). Basic Economics. Basic Books. 704.
11. Becker Gary S, (2007). Economic Theory. Routledge. 242.

ФІНАНСИ

1. Кремень О. І. Фінанси : навч. посіб. / О.І. Кремень, В.М. Кремень. К. : Центр навчальної літератури, 2012. 416 с.
2. Теорія фінансів : навч. посіб. / О.А. Івашко. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 404 с.
3. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576с.
4. Федосов В. М., Юрій С. І. Теорія фінансів: підруч. К.: ЦУЛ, 2010. 576 с.
5. Фінанси : навчальний посібник / Л.В. Лисяк, С.В. Качула, Л.О. Міщенко, Д.А. Міщенко ; за ред. д. е. н., проф., акад. АЕН України Л.В. Лисяк. Дніпро: ТОВ «Акцент ПП», 2017. 298 с.
6. Фінанси : підруч. / Юхименко П.І., Бойко С. В., Голубка С.М. та ін. ; за наук. ред. П.І. Юхименка, С.В. Бойко. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
7. Фінанси : підручник / за ред. І.О. Лютого. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 720 с.
8. Фінанси для фінансистів [текст] : підручник. О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко К. : «Центр учбової літератури», 2013. 612 с.
9. Фінанси: навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
10. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. К.: Алерта, 2017. 406 с.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

1. Варналій З.С. Романюк М.В. Податкова система: підручник. К.: Знання України, 2019. Тема 10. Податкові системи зарубіжних країн. С. 267-294.
2. Податкова система : навчальний посібник. Ю.Б. Іванов, В.Ф. Тищенко, О.Є. Найдено та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 408 с.
3. Податкова система: навчальний посібник / [Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О. та ін.]; за заг. ред. І.С. Волохової, О.Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
4. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навч. посіб. / Я. В. Самусевич. Суми : СумДУ, 2021. 344 с.
5. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
6. Фінанси : підруч. / Юхименко П.І., Бойко С. В., Голубка С.М. та ін. ; за наук. ред. П.І. Юхименка, С.В. Бойко. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с
7. .Фінанси : підручник / за ред. І.О. Лютого. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 720 с.

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

1. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н.Л. Марусяк ; 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
2. Фінанси підприємств : навч. посіб. / С.О. Нікола. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 206 с.
3. Фінанси підприємств : підручник / В.В. Сокуренько, Д.В. Швець, С.М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокуренька ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
4. Фінанси підприємств навч. посіб. / М.Д. Бедриниць, Л.П. Довгань. Київ : ЦУЛ, 2018. 292 с.
5. Фінанси підприємств: навч. посіб.; за ред. Г.Я. Аніловської, І.Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
6. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І.Б. Висоцької, Львів: ЛьвДУВС. 2018. 440. С

7. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

СТРАХУВАННЯ

1. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
2. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
3. Сосновська О. О. Страхування : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/39294/1/O_Sosnovska_NP_Strahovanie_2021_FITU.pdf.
4. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/11960/1/Insurance_2022.pdf
5. Марич М. Г. Соціальне страхування : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Marych_Soc_Strahvannya_For_On_Line.pdf
6. Федішин М. П. Страхові послуги : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8406/Strahovi_Posluhy%20_2023.pdf
7. Аберніхіна І. Г., Божанова О. В., Мушникова С. А. Страхові послуги : навч. посіб. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2023. 242 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/strahovi_poslugi_repozitariy.pdf
8. Федішин М. П., Попова Л. В., Кучерівська С. С. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях : посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 228 с.
9. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Попович Д. В. Страхування : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 512 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/Strakhuvannia_posibnyk_2025.pdf

БАНКІВСЬКА СПРАВА

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (станом на 29.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XVI (станом на 02.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
3. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова Правління НБУ: прийнята 15.12.2004 року № 637. Національний банк України. Офіційний текст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0040-05>
4. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: постанова Правління НБУ: прийнята 17.09.2015. № 615. Національний банк України. Офіційний текст. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
5. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України: постанова Правління НБУ: прийнята 16.12.2003 року № 508. Національний банк України. Офіційний текст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z0174-03>
6. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: постанова Правління НБУ: прийнята 25.01.2012 року № 23. Національний банк України. Офіційний текст. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
8. Коваленко В., Сергєєва О. Заощадження населення у забезпеченні фінансових ресурсів банків. Фінанси, гроші та кредит. 2019. С. 275–283
9. Конспект лекцій з дисципліни «Банківський менеджмент» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» / уклад. С. М. Ганзюк. Кам'янське: ДДТУ, 2022. 120 с.
10. Банківська справа : підручник / І. О. Лютий, А. С. Криклій, В. І. Міщенко та ін.; за заг. ред. І. О. Лютого. Київ: Видавничополіграфічний центр «Київський університет», 2019. 383 с
11. Пушак Я. Я., Шевченко Н. В. Особливості формування та управління ресурсами банків в сучасних умовах. Економічний вісник Донбасу. 2022. Вип. 3 (69). С. 36–41.
12. Фінанси банківська справа та страхування. Грошовий обіг і публічні фінанси: підручник для бакалаврів. / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2019. 296 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2027>
13. Банківська справа: навчальний посібник / О. М. Колодізєв, О. М. Рац, С. М. Киркач, К. М. Азізова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 347 с.
14. С. Лаптев та ін. Банківська діяльність (вітчизн. та заруб. досвід). Київ: Професіонал, 2024. 320 с.
15. Шило В.П., Васькова В.Н. Організація міжнародних банківських операцій: Навч. пос. Київ: Професіонал, 2025. 224 с.
16. Кузнецова С.А., Болгар Т.М., Пестовська З.С. Банківська система. Центр учбової літератури. 2024. 390 с.
17. Копилук О.І., Музичка О.М. Банківські операції. Центр учбової літератури. 2022. 514 с.

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

1. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР (із змінами) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 19.06.2020 р. №738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (із змінами) від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>. 6. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin>
6. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
7. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко. Київ: НаУКМА, 2022. 206 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Rynok-finansovykh-poslugh-2022.pdf
8. Долінський Л. Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: теорія, методологія, практика: монографія / Л. Б. Долінський. Чернівці: ЧНТУ, 2019. 390 с.
9. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Арутюнян С.С., Іоргачова М.І. та ін.; за заг. ред. С.С. Арутюнян, М.І. Іоргачова. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с.

10. Баранова В.Г., Гончаренко О.М. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія. Харків: «Діса плюс». 2019. 370 с.
11. Татарин Н.Б., Петрович А.З., Педченко І.І. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. Young Scientist. 2020. Вип. № 3 (79). С. 273-277.
12. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets>
13. Ринок фінансових послуг: навч. посібник./ укл. О.В. Третьякова., В.М. Харабара., Р.І. Грешко Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 118 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5580>
14. Ринок фінансових послуг: навч. посібник для студентів вищих закладів освіти [перевидання] С. В. Черкасова. Львів: Магнолія 2006, 2019. С. 496. (Гриф МОН України)
15. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України URL: www.nssmc.gov.ua
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
17. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ

1. Аберніхіна І. Г., Божанова О. В., Мушнікова С. А. Страхові послуги : навч. посіб. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2023. 242 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/strahovi_poslugi_repozitariy.pdf
2. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
3. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/11960/1/Insurance_2022.pdf
4. Страхування : навчальний посібник / Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
5. Страхування : підручник, 2-ге вид., виправлене й доповнене. Плиса В.Й. К: Каравела, 2019. 512 с.
6. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
7. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
8. Федішин М. П. Страхові послуги : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8406/Strahovi_Posluhy%20_2023.pdf
9. Фінанси : підручник / за ред. І.О. Лютого. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 720 с.
10. Фінанси для фінансистів [текст] : підручник. О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко К. : «Центр учбової літератури», 2013. 612 с.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 серпня 2001 р., № 9742. Офіційний вісник України. 2001. №10 (із змінами).URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України №5080-17 від 05.07.2012р. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

4. Положення про провадження депозитарної діяльності: затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23 квітня 2013 р., № 735. URL: [http:// www.ndu.gov.ua](http://www.ndu.gov.ua)
5. Положення про функціонування фондових бірж: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 22 листопада 2012 р., № 1688. URL: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)
6. Положення про об'єднання професійних учасників фондового ринку: затв. рішенням НКЦПФР від 27 грудня 2012 р. № 1925. URL: [http:// www.ndu.gov.ua](http://www.ndu.gov.ua)
7. Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів: затв. рішенням Держ. комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17 жовтня 2006 р. № 1000. URL: [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)
8. Еш С.М. Ринок фінансових послуг : підручник. Київ: ЦНЛ, 2019. 400 с
9. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua>
11. Офіційний сайт Держфінмоніторингу України. URL: <https://www.dfm.gov.ua>
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>
13. Офіційний сайт «Фондової біржі ПФТС». URL: <https://www.pfts.com.ua>
14. Офіційний сайт інформаційного агентства Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua>
15. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко. Київ: НаУКМА, 2022. 206 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Rynok-finansovykh-posluh-2022.pdf